

Itkosten sukukunta ry

Tervehdys!

ITKOSTEN SUKUKUNNAN DNA-PROJEKTI

Taustaa ja ammattilainen avuksi

Itkosten sukukunta ry on käynnistänyt DNA-projektin sukuhaarojen yhteyksien ja suvun alkuperän selvittämiseksi. Geneettinen sukututkimus on viime vuosina tullut yhä tärkeämmäksi välineeksi suvun taustan selvittämisessä. Asiakirjapohjainen sukututkimus ei ole pelkästään riittävä menetelmä, sillä tiedot alkavat liian myöhään suvun alkujuurien määrittämisen kannalta, eikä kirkonkirjoja edeltävistä veroluetteloista voi tehdä absoluuttisen varmoja päätelmiä. Toisaalta on myös huomioitava se, että vasta DNA-tulokset kertovat lopullisen totuuden suvun juurista: ihminen voi erehtyä dokumenttien tulkinnassa, ne voivat sisältää virheitä, eikä biologinen ketju ole välttämättä edes sama kuin asiakirjoihin merkitty sukujuonto. Jotta sukututkimus voidaan viedä varmalle ja tieteelliselle tasolle, tarvitaan työkaluksi DNA-testejä.

Sukukunnan hallitus on syksyllä 2024 pyytänyt avuksi tähän projektiin Suku- ja historiapalvelu Menneen jälkien sukututkijan Ari Kolehmainen. Tavoitteena on vuoden 2025 aikana saada tehdyksi riittävä määrä DNA-tutkimuksia. Ari tekee parhaillaan laajaa Savo DNA-projektia johon mekin pääsemme mukaan.

Savon DNA-projektin tavoitteena on selvittää Savon vanhojen sukujen alkuperää, syntyhistoriaa ja asutushistoriallista taustaa. Projekti yhdistää monitieteellisesti geneettisen sukututkimuksen tuoman tiedon perinteiseen sukututkimukseen, historian tutkimukseen ja nimistötutkimukseen.

Projektissa käytetään isälinjaisia Y-kromosomin DNA-testejä, jotka ovat erinomainen työkalu selvittää sukujen taustaa ja yhteyksiä. Nämä testit voidaan ottaa vain miehistä, joten naisten isälinja on testattava hänen mieslinjan sukulaisesta (esim. isä, veli, veljenpoika, setä jne.). Projekti on saanut huikeaa menestystä, sillä tarkimman tason näytteitä on jo yli 250 kpl.

Ari tulee tekemään väitöskirjatutkimuksen tästä aiheesta kun hänet on loppuvuodesta 2024 hyväksytty mukaan Jyväskylän yliopiston tohtorinkoulutusohjelmaan. Savo DNA hankkeesta löytyy lisätietoa netistä ja facebookista.

Tutkimustapa ja kysymyksenasettelu

Isälinjainen Y-kromosomin DNA on keino selvittää suvun alkuperää. Y-kromosomi periytyy aina isältä pojalle, joten sen avulla päästään sukujen alkujuurille. Luonnollisesti tarvitsemme tällöin vertailuun eri sukuhaarojen risteyskohdista nykypäivään ulottuvien suorien mieslinjojen jälkeläisiä. Näiden nyky-Itkosten DNA-vertailulla voimme selvittää myös yhteisen kantaisän Y-DNA:n.

Itkosten DNA-projektin tarkoituksena on selvittää kolme peruskysymystä:

- 1) polveutuvatko Itkoset Jääskestä, kuten aiempi tulkinta on ollut, vai ei
- 2) ovatko kaikki Itkoset samaa sukua vai eivät
- 3) pitävätkö sukukirjan sukujuonnot paikkansa

Aivan tyhjältä projektiin ei lähdetä, sillä taustalla on jo muutaman Itkosen isälinjainen DNA-testi. Tulokset olivat yllätyksellisiä. Tähän mennessä testatut Itkoset polveutuvat Leppävirran Kotalahden Laitisten suvusta. Keskeinen kysymys suvun satojen vuosien takaisesta alkuperästä on näin ollen asettunut kyseenalaiseksi. On mahdollista, että Itkoset ovat kokonaisuudessaan Laitisten yksi laaja sukuhaara, jolloin taustalla voi olla nimenvaihdos jo ennen asiakirjojen alkamista. Savolaiset nimenvaihdokset keskiajalla 1600-luvulle olivat erittäin yleisiä, vastoin vanhaa käsitystä. Sukututkija Ari Kolehmainen on tutkinut lukuisia kymmeniä tapauksia savolaissukujen varhaisista

Iltkosten sukukunta ry

nimenvaihdoksista, jotka on voitu Y-DNA:lla todistaa oikeiksi. Näin eri kantasuvuista on irtautunut omia sukuhaarojaan omalla sukunimellä.

Tässä vaiheessa on myös mahdollista, että on eri alkuperää olevia Itkosia, joista toisessa linjassa olisi varhainen katkos isälinjassa ja biologinen linja veisi Laitisiin. Tarvitsemme nyt vertailupohjaa mahdollisimman kaukaa haarautuvien sukulinjojen nykyisistä mieslinjaisista jälkeläisistä, jotta arvoituksemme ratkeaa.

Asiakirjatutkimus Iltkosten sukukirjan (III) mukaan nykypäivään johtavassa mieslinjassa jatkuvien sukuhaarojen kaukaisin yhtymä on sukukirjan sukutaulussa 5 (Paavali Lassinpoika Itkonen s. noin 1564). Hänen pojistaan lähtisi nykypäivään jatkuvat linjat, joiden tuloksia voitaisiin verrata. Aiemmin testatut polveutuvat hänen pojastaan Laurista ja Laurin pojasta Eskosta (s. noin 1636). Tämänhetkisten DNA-testien perusteella ainakin tuosta lähtien Itkokset olisivat biologisesti Laitisten linjaa.

Sukukirjan mukaan kaukaisimmat Itkokset haarautuisivat jo tuosta Paavalista (s. noin 1564) eli kahta sukupolvea aiemmin nykyisin testattujen risteyskohtaa. Nyt tarvittavat ja tehtävät testit olisivat tärkeitä, jotta suvun alkuperän selvittäminen voitaisiin viedä niin kauas kuin se on mahdollista viedä. Aiemmista sukupolvista ei sukukirjan mukaan ole tiedossa nykypäivään jatkuvia haarautuvia mieslinjoja.

Itkokset ovat yksi oksa laajassa sukujen verkostossa. Y-DNA antaa mahdollisuuden löytää vanhat kantasuvut, niistä haarautuneet tuoreemmat suvut sekä päästä kiinni sukujen syntyhistoriaan. Samalla saadaan yksi työkalu lisää myös asutushistorian tutkimukseen isälinjojen kautta. Y-DNA on jo muuttanut ja varmastikin muuttaa yhä voimakkaammin sukututkimuksen kenttää ja saa toivottavasti täten uskottavuutta sukututkimukselle myös tieteellisellä ja akateemisella kentällä.

DNA-testit otetaan keskitetysti tarvittavista sukuhaaroista. Testattujen on oltava suoraa mieslinjaa vanhimhasta tunnetusta sukuhaaransa kantaisästä. Testattu ei saa polveutua kantaisästä kertaakaan äidin puolelta, koska tällöin isälinja vaihtuu eri sukuun.

DNA-tutkimuksista löytyy netistä paljon tietoa, laitistensukuseura.fi sivujen ”tutkimus” kohdan alta löytyy mielenkiintoinen artikkeli heidän tekemistään DNA-tutkimuksista.

Kustannukset ja sukukunnan jäsenyys

Tähän mennessä testatut viisi Itkosta ovat kukin itse maksaneet testikulunsa n. 430 €/henkilö. Mikäli testiin osallistuva haluaa kustannuksiin tukea sukukunnalta on tämä mahdollista rajoitetusti. Sukukunnan hallitus on päättänyt, että sukukunta voi tukea testikuluja korkeintaan 50% osuudella sukukunnan jäsenten osalta. Mikäli et ole sukukunnan jäsen vielä niin kannattaa joka tapauksessa liittyä nyt saman tien. Jäsenmaksumme on vuonna 2025 niinkin pieni kuin 25€/vuosi. Sukukunnan nykyiset jäsenet voivat osallistua DNA-projektin kuluihin maksamalla vapaaehtoisen tukisumman sukukunnan tilille, näitä tukimaksusuorituksia olemme jo jonkin verran saaneetkin, kiitos tukijoille!

Tuen osalta voit olla yhteydessä Vesa Itkoseen, yhteystiedot ovat kirjeen lopussa.

Sukukunnan sivusto, Facebook, uhrikivi

Sukukunnan nettisivusto on osoitteessa itkokset.fi. Sivustolta löydät helposti ohjeen jäseneksi liittymisestä. Rahastonhoitajamme Aimo Leskelä hoitaa kanssasi käytännön asiat kun olet täyttänyt liittymislomakkeen.

Facebookista löydymme ITKOSET nimellä.

Molemmilla alustoilla kerrotaan Leppävirran Kotalahdessa olevasta Iltkosten uhrikivistä, jossa esi-isämme uhrasivat mm. Suolaa, leipää ja ohrajuomaa maahisille ja hengille. Jos et ole vielä käynyt paikan päällä niin käy ihmeessä, sukukunta omistaa maan uhrikiven ympärillä ja kivi on rauhoitettu muinaismuistolain nojalla vuonna 1985.

Itkosten sukukunta ry

Yleistä DNA-testeistä

Sukuhaarojen alkuperän selvittämiseen käytetään isälinjaista Y-kromosomin DNA-testiä. Tätä tarjoaa testifirmoista ainoastaan FamilyTreeDNA. Kyseinen yritys sijaitsee Houstonissa Teksasissa. Yritys on ollut jo vuosia todella suosittu suomalaisten keskuudessa ja vertailupohja on suomalaisittain hyvin laaja. FamilyTreeDNA huolehtii tarkasti yksityisyyden suojasta. Yritys on ottanut huomioon EU:n toukokuussa 2018 voimaan astuneen tietosuoja-asetuksen (GDPR) ja toimii sen mukaisesti. Testin tilanteen henkilön on omien asetusten kautta mahdollisuus säätää yksityisyytensä erittäin tiukaksi. Perusasetuksillakaan DNA-tulos näkyy ainoastaan omille osumille eli DNA-sukulaisille.

Tällöinkin ainoat näkyvät tiedot ovat testatun nimi (voi asettaa myös peitenimen/nimikirjaimet) ja sähköpostiosoite (jonka voi myös piilottaa halutessaan). Suositeltavaa on kuitenkin sukututkimuksen edistämisen kannalta pitää sähköpostiosoitteensa (voi tehdä erillisen sähköpostin DNA-asiaa varten tai käyttää sukututkijan tai sukuseuran sähköpostia) DNA-sukulaisilleen näkyvillä, sillä näin on mahdollista olla yhteydessä DNA-osumiensa kanssa. Tulokset eivät näy julkisesti esimerkiksi google-haulla.

DNA-tulokset eivät myöskään paljasta arkaluonteisia asioita, enimmilläänkin vain markkereiden toistokertojen määrät ja suvun sijainnin sukujen puussa. Tällöinkään testatun oma nimi ja yhteystiedot eivät näy julkisessa tietokannassa, ainoastaan mahdollisesti tietokantaan syötetyn vanhimman esi-isän nimi (on suositeltavaa syöttää sukututkimuksen edistämiseksi) ja kit-numero (juokseva numero, joka tulee jokaiselle testipaketin tilanteelle). DNA-testin ottamisen yhteydessä ilmoitetaan mukana tulevalle paperille oma nimi ja syntymäaika (ei päivämäärän tarkkuudella) sekä laitetaan allekirjoitus. Luonnollisesti tässä tapauksessa tietojen oikeellisuus ovat testihenkilön päätettävissä ja mahdollisuus toimia anonyyminä säilyy. DNA- testiprojektissa on kuitenkin projektin vetäjän tiedettävä sukututkimuksen ja DNA-tulosten vertailun kannalta testihenkilöistä mihin sukuhaaraan kukakin kuuluu, vaikka testatun nimi pysyisikin salaisena. Testattu voi määritellä itse myös sen mitä FTDNA:n projektien ylläpitäjät näkevät. Jos asetuksensa säätää liian tiukaksi, ei myöskään saa apua ylläpitäjiltä, eivätkä he edes näe tuloksia.

Testissä tutkitaan DNA:sta sukututkimuksen kannalta vain tärkeät kohdat, ei koko perimää. Näytteenotto tehdään ilman viranomaisvalvontaa, eikä sillä näin ollen ole juridisia seuraamuksia. Testit eivät ole tämän viranomaisvalvonnan puuttumisen vuoksi juridisesti päteviä ja niitä käytetään yksinomaan sukututkimukseen. Testitulokset ovat silti tieteellisiä täysin päteviä ja paikkansapitäviä, esimerkiksi itse asiassa tarkempia kuin THL:n käyttämät isyystestit.

Näytteenantajalla rajoittamaton oikeus testituloksiin ja raakadataan riippumatta siitä, kuka testin on maksanut. DNA-näytteenantajan on hyvä suunnitella, kuka on lähipiiristään luottohenkilö, joka hallitsee testikittiä mahdollisen kuoleman jälkeen. Oma testi on mahdollista testamentata FTDNA:n sivuilla.

Kiitämme etukäteen mahdollisesta osallistumisestasi sukukuntamme juurien selvittämiseen.

Sukututkimusterveisin

Itkosten sukukunta ry
Hallitus

psta
Vesa Itkonen, DNA hankkeen koordinaattori
vesa.itkonen@itkonen.fi
puh. 050 5252 511

Itkosten sukukunta ry

MIKÄLI HALUAT TESTATA ITSESI JA AUTTAA SUKUKUNTAA PROJEKTISSAMME NIIN TOIMI ARI KOLEHMAISEN LAATIMIEN OHJEIDEN MUKAAN SEURAAVASTI

Ari on hankkinut tarvittavia testipakkauksia pyynnöstämme varastoon ja hoitanut kaiken valmiiksi näytteen lähettämiseksi eteenpäin tullaustietoineen. Näin olemme tehneet testauksen sinulle mahdollisimman helpoksi. Ota yhteys Ariin puhelimitse tai sähköpostitse ja sovi mihin osoitteeseen hän lähettää sinulle näytteenottopaketin.

Kysymyksessä on molemmista sisäposkista kaaputettava solunäyte. Internetistä (Family Tree DNA:n Suomi DNA-projekti) tilaamissani testipaketissa on kaikki tarvittava näytteenottoon (kaksivanupuikkoa, kaksi näyteputkea, joissa sisällä nestettä, ohjeet ja henkilötietolomake).

Molemmista sisäposkista kaaputetaan vanupuikkoja pyörittelemällä solunäytteet vuorotellen minuutin verran. Tämän jälkeen puikon pää katkaistaan näyteputken sisällä olevaan nesteeseen ja suljetaan korkki.

Sama toistetaan toisen posken kohdalla. Korkit suljetaan huolellisesti ja laitetaan mukana olevaan minigrip-tyyliseen pussiin. Samaan pussiin laitetaan myös henkilötietolomake täytettynä. Pussi suljetaan huolellisesti ja laitetaan mukana olevaan palautuskirjekuoreen, jossa on osoite mukana. Kirje viedään postiin ja siihen ostetaan USA:n Priority-merkki (2.75 euroa).

Olen hoitanut tullauksen valmiiksi eli täyttänyt kirjeen takapuolelle CN22-tarran ja hoitanut postin sivuilla ulkomaankirjeen rekisteröinnin.

Testikitti on jo liitetty ylläpitämäni Savo DNA-projektiin, jotta pystyn analysoimaan tulokset. Ilmoitan sinulle kun tulokset ovat tutustuttavissasi. Myöhemmin kerromme Itkosten sukukunnan hallituksen kanssa mitä saamme selville näiden DNA-testien avulla.

Ohjeet näytteenottoon

Olen hoitanut valmiiksi tullijutut (CN22-tarra ja sähköinen ilmoitus), joten tehtävänäsi on vain näytteenotto ja näytepakkauksen takaisinpostitus (postimaksu 2.75 euroa).

Kirjekuori sisältää ruskean palautuskuoren. Sen sisälle laitetaan mukana oleva minigrip-muovipussi ja sen sisälle laitetaan vihreä lupalappu täytettynä sekä näyteputkilot, joiden sisälle tulevat näytetikkujen katkaistut päät.

1. Ensinnäkin tunti syömättä, juomatta ja hampaita pesemättä ennen näytteenottoa.
2. Avaa varovasti pakkauksesta ensimmäinen näytetikku. Älä koske sormin puikonpäähän.
3. Pyörittele puikkoa minuutin verran ensin toisessa poskessa. Kaaputtele sisäposkea ihan reippaasti, niin että solukkoa tarttuu puikkoon.
4. Kun olet minuutin verran pyöritellyt ja kaaputellut, avaa varovasti toinen näyteputkilo, niin että nesteet eivät kaadu pois.
5. Katkaise puikon pää varovasti taittaen näyteputkilon sisälle. Laita korkki tiukasti kiinni.
6. Toista sama toisen puikon, toisen posken ja toisen näyteputkilon kanssa.
7. Laita näyteputkilot minigrip-pussin sisälle.
8. Täytä vihreä lupalappu tulosten vertailuun eli nimi, sukupuoli, syntymäaika kk/vuosi tarkkuudella (esim. 04/73) ja nimenselvennöksen alle allekirjoitus.
9. Laita vihreä lupalappu myös minigrip-pussin sisälle putkiloiden mukaan.
10. Laita huolellisesti pussin suu kiinni.
11. Laita minigrip-sisältöineen palautuskirjekuoren sisälle. Sulje palautuskuori irrottamalla valkoinen teippi ja painamalla tarra kiinni. 12. Vie palautuskuori postiin. Osta 2.75 euron USA:n Priority-postimerkki. Tulliselvitykset on jo tehty valmiiksi.

Itkoston sukukunta ry

Olen laittanut itseni lähettäjäksi, kun pystyin näin tekemään puolestasi nämä toimenpiteet. Lähettäjä voi olla eri henkilö kuin näytteenantaja.

Ilmoita kun olet ottanut näytteen ja vienyt sen postiin.

Ystävällisin terveisin,

Ari Kolehmainen
Suku- ja historiapalvelu Menneen jäljet
Etelälahdentie 7, 51900 Juva
puh. 040 830 6457 (myös WhatsApp)
kolehmainen.ari@gmail.com
www.menneenjäljet.fi